

Fent memòria

Les escoles en el context històric de l'1 de març de 1983

Estatut d'autonomia de les Illes Balears (Llei orgànica 2/1983, de 25 de febrer, aprovada per les Corts Generals i publicada en el Butlletí Oficial de l'Estat núm. 51, d'1 de març del 1983)

D'on venim: 40 anys d'estatut d'autonomia

Competència exclusiva en règim de **beques i ajudes** amb fons propis; la **formació** i el perfeccionament del personal docent; [...] en col·laboració amb els òrgans de participació dels **pares i les mares dels alumnes** dels centres públics i privats sostinguts amb fons públics

Art. 70.4
Art. 36.1

Polítiques d'atenció a les persones i als **col·lectius en situació de pobresa o necessitat social**

Art. 30.15

Dret d'accés a una educació adaptada a totes les persones amb **necessitats educatives** especials per raons de malaltia o discapacitat

Art. 26.4

Gratuïtat de l'ensenyament en els nivells obligatoris i en els altres nivells que s'estableixin per llei

Art. 26.3

Accés als serveis públics i **dret a l'educació** per a tots els ciutadans

Art. 12.3

Defensa integral de la família i **protecció específica del menor**

Art. 16.3

Igualtat de drets d'homes i dones en tots els àmbits, en particular en matèria d'ocupació i treball

Art. 16.3

Protecció social contra la violència, especialment la **violència de gènere**

Art. 16.3

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I I FORMACIÓ
B PROFESSIONAL
DIRECCIÓ GENERAL
PRIMERA INFÀNCIA,
INNOVACIÓ I COMUNITAT
EDUCATIVA

IEPI
Institut per a l'Educació de la Primera Infància

Tot i que l'Estatut d'autonomia no fa referència a la primera infància, estableix els principis bàsics per a la reconstrucció social i per a l'educació en el període de transició cap a la democràcia que es vivia en aquell moment, que són: llibertat, justícia, igualtat i defensa dels drets humans.

En els plafons següents es fa memòria del naixement dels serveis educatius per a la primera infància a través de tres parelles de testimonis que ho van viure i que en van ser part activa.

En aquells anys 70-80...

Els infants es «guardaven» en «cotxeries», amb separacions fetes amb barreres de fusta, o en escoles de congregacions religioses.

Des de l'Administració es van reconèixer les guarderies com a «centres de guàrdia i custòdia de fills de mares productores».

L'associació de pares de Sant Joan de Ciutadella es va donar d'alta per figurar com a titular de les guarderies davant el Ministeri de Treball i poder rebre alguns ajuts.

De mica en mica, es van anar construint aules i escoles: algunes eren de nova creació i d'altres aprofitaven edificis existents de titularitat diversa, com ara el Bisbat de Menorca.

Aquestes edificacions noves es van finançar i construir amb aportacions de particulars o amb el treball que hi sumaven les mateixes famílies.

*Anava a l'Ajuntament a demanar arena per al pati de l'escoleta i me solien dir que per a què en volíem tanta...
I jo els explicava: «Diuen que als fillets i filletes els va molt bé jugar amb arena. Tot això ho parlàvem a les trobades que fèiem per compartir el que anava millor als infants tan petits. Per això vam treure els parcs i els caminadors i vam aprendre que els anava millor jugar «lliures».*

Compromís i responsabilitat

La implicació i el compromís social i comunitari van ajudar a crear i a fer créixer els serveis educatius per a la primera infància a Menorca

La societat del moment necessitava...

...espais on cuidassin els seus fills i filles més petits mentre la mare i el pare treballaven.

...espais de trobada i conversa al voltant de la criança.

...donar un lloc als infants que en aquells temps anomenaven com minusvàlids i afavorir que tots els infants convisquessin en la diversitat.

Una primera passa important envers aquests infants va ser la Llei 13/1982, de 7 d'abril, d'integració social dels minusvàlids (LISMI).

Les educadores van anar prenent consciència que, per atendre infants tan petits, necessitaven aprendre més. Això, i que les administracions posassin condicions (millores dels edificis, titulacions de les educadores, elaboració de projectes educatius...), a canvi de suport econòmic, va afavorir anar augmentant la qualitat de les escoles.

Vicenç Arnal Sancho és pare i avi, psicòleg i formador. Va impulsar la creació de l'Institut per a l'Educació de la Primera Infància i va ser director de l'equip d'atenció primerenca de Menorca. Dinamitzador i promotor de la gestació i construcció d'escoles i de l'atenció educativa a la primera infància i a les famílies.

Va ser possible gràcies a...

-La responsabilitat comunitària, amb poc o gens de suport institucional.

-L'organització social dels col·lectius i entitats, que va ser el motor que va generar aquestes possibilitats.

A poc a poc, les administracions més properes (ajuntaments i Consell Insular) es van deixar convèncer, sobretot per la voluntat de polítics que s'hi anaven sensibilitzant.

Margarita Gomila Barber és mare i àvia. Va ser membre de la parròquia de Sant Antoni Maria Claret de Ciutadella, des d'on va treballar per construir l'escoleta Joguina.

La necessitat de fer xarxa i compartir

Eivissa va ser un referent de l'atenció a la salut mental durant els anys vuitanta. Des de l'àmbit educatiu i des del sanitari, van ajuntar energies i coneixements per a la primera infància

L'atenció a la salut mental

L'any 1979, el Consell Insular d'Eivissa i Formentera va fundar el Patronat per a la Protecció de la Salut Mental i el Benestar Social en què treballaven, de manera conjunta, el Consell Insular, ajuntaments, Creu Roja i l'Associació Familiar d'Infants amb Dèficit.

Els professionals d'aquests serveis no eren mai suficients per atendre el gran nombre de persones que necessitaven la seva atenció. Per això, a fi de comptar amb més recursos, es va posar en marxa un sistema de beques per a estudiants, els quals, a canvi d'una feina mínimament remunerada, rebien formació pràctica per part dels professionals amb més experiència.

Un treball tan complex requeria de coordinació entre els diferents àmbits d'intervenció, i per això aviat es va veure la necessitat de crear xarxa amb els serveis educatius, des d'on també creixia la demanda.

Aprendre i formar-se constantment

De ser i fer de mare a ser i fer de mestra i gestora d'una escoleta. De ser i fer de mare a fer de psicòloga i terapeuta familiar. Les situacions personals i socials que havien d'acompanyar els va fer seguir formant-se constantment. A més de la formació, compartir i treballar coordinadament va ser el que els va donar més força per enfrontar els reptes que es trobaven: la incorporació de la dona al món laboral, situacions de maltractament, infants amb inquietuds que despertaven interrogants, la comunicació amb les famílies, precarietat econòmica, malalties mentals...

Comunicar-se amb les famílies i compartir la criança eren un plaer de vida i d'aprenentatge en comunitat.

Mercè Corell Carbonell és mare i àvia, psicòloga de vocació i professió. Impulsora de l'atenció a la salut mental d'infants i adolescents.

«En aquells moments, els serveis estàvem mancats de tot. Aquestes mancances van ser reactives: ens van fer apassionar pel que fèiem, i més en veure que anàvem aconseguint donar respostes a les necessitats.»

«Partíem de manco de zero...Per això vaig muntar l'escoleta: volia canviar el món. Els infants tenen dret a ser feliços, han de créixer en un ambient feliç i han de ser els protagonistes de les escoletes.»

Amelia Torres Roig és mare i àvia. Va ser mestra i directora del CEI Ditets i presidenta de l'Associació d'Escoletes d'Eivissa

Des de l'escoleta

Les educadores de l'escoleta, sensibles i atentes als malestars observats en els infants, demanaven ajuda per acompanyar-los a ells i a les seves famílies de la millor manera possible.

Una manera d'ajudar les famílies i aprendre junts a gestionar les dificultats era mitjançant les trobades i conferències que s'organitzaven a les escoletes. La teràpia familiar va oferir tractaments més adaptats a les possibilitats del servei de salut mental i va millorar la implicació de la família en els tractaments dels infants.

L'any 1989, els EAP es van incorporar a les escoletes com a servei per orientar-les i atendre els infants i les seves famílies.

Identificar necessitats

El febrer de 1988, les escoles d'infants de Palma estaven gestionades per l'Àrea de Benestar Social, formada per les delegacions d'acció social, educació, sanitat i consum.

L'any 1979 s'havia creat el Patronat d'Escoles d'Infants, amb dos centres: un a Son Roca i un altre a s'Arenal. Just després s'obriren els de Ciutat Antiga i Santa Catalina. Aquests quatre centres resultaven del tot insuficients per a les dimensions d'infància de la ciutat.

Per facilitar l'accés a les escoles, calia, a més, tenir en compte la situació econòmica de moltes famílies. Per això, s'oferien ajuts i bonificacions que per augmentar places, anaven més enllà dels de la xarxa d'escoles municipals.

I calia, també, cuidar la qualitat de l'atenció educativa amb professionals degudament qualificats i formats.

No tot valia. Pensar en unes bones escoles volia dir pensar en els patis, en les dimensions que havien de tenir els espais, en com havien de ser l'edifici i les instal·lacions, etc.

Reivindicar qualitat educativa per als més petits

A finals dels anys setanta, moltes dones de Manacor treballaven a l'empresa Perlas de Manacor i necessitaven un lloc on deixar els seus fills. Arran d'aquesta necessitat, van néixer algunes guarderies privades, que oferien condicions deficitàries i amb un alt cost econòmic per accedir-hi.

En aquell moment, la societat es movia i sorgia l'associacionisme com a espai de reivindicació de millors per a la ciutat i per a les persones.

I més enllà de les escoles...

L'atenció a la primera infància, a tota la infància, ha d'anar més enllà de les escoles.

S'ha de pensar en totes les necessitats que presenten els infants i les famílies per construir una xarxa real de suport per a tots els dies de la setmana.

Per fer-ho possible, fan falta equips multiprofessionals com els que es van crear a Palma, formats per professionals dels àmbits de la salut, els serveis socials i l'educació. Aquests equips es repartien entre diferents districtes, la qual cosa els permetia oferir un servei més proper i efectiu.

Les escoles són una part més de la ciutat, una part molt important, i resulten una inversió del tot imprescindible per al benestar de la comunitat.

Des de la seva vessant de polític, explica que van haver de governar en un moment en què els edificis feien més via que els carrers. Calia construir una ciutat per a les persones i, per fer-ho, feien falta infraestructures.

Antoni Roig-Cuart és pare, pedagog, i ara gerent de la Fundació BIT-parcBIT. Va ser regidor de l'Ajuntament de Palma entre el 1988 i el 1991 i vicepresident i president del Patronat Municipal d'Escoles d'Infants de Palma.

Es mostra molt satisfet del que es fa a les escoles i del lloc que ocupen els infants a la societat. Considera que, des que neixen, formen part de la cultura i del poble, de la festa, de les rondalles...la qual cosa considera molt important.

Sebastià Riera Fullana és pare i avi. Els seu compromís i els seus principis de valor social, així com amb la llengua i la cultura, el van dur a passar de ser el president de l'associació de veïns de Manacor a ser regidor de l'Ajuntament durant la primera legislatura de la democràcia.

De l'activisme social a l'activisme polític

Les escoles han nascut de la força i el compromís social.
També ha fet falta voluntat política per assolir fites i consolidar els projectes educatius per als infants de 0 a 3 anys

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I FORMACIÓ
B PROFESSIONAL
DIRECCIÓ GENERAL
PRIMERA INFÀNCIA,
INNOVACIÓ I COMUNITAT
EDUCATIVA

Institut per a l'Educació de la Primera Infància

Observant el present

Durant els anys setanta i vuitanta, es va seguir construint el camí cap a l'atenció educativa dels infants de 0-3 anys i les seves famílies.

Aquest camí va seguir a força de voluntat social, gràcies als professionals i a les famílies convençudes i, amb l'estaló de les administracions, que progressivament s'anaven mostrant més sensibles envers l'educació al primer cicle d'educació infantil. Les administracions locals i insulars, en major o menor grau i despenent dels moments, van anar agafant experiència i compromís de gestió a través dels patronats municipals, com van ser el de Palma (1979) i el de Ciutadella (1984).

L'Institut per a l'Educació de la Primera Infància

L'Institut per a l'Educació de la Primera Infància (IEPI), està adscrit a la Direcció General de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa. Es va crear el novembre de 2008 amb l'objectiu de coordinar totes les actuacions de la Conselleria d'Educació i Formació Professionals que tenen a veure amb la primera infància.

L'IEPI, a més de les funcions vinculades a la pedagogia, té altres funcions, com la gestió i les relacions institucionals, que també necessiten de competències professionals i estabilitat.

La xarxa d'escoles infantils públiques de les Illes Balears i l'Institut per a l'Educació de la Primera Infància es van crear arran del Decret 131/2008, que tenia com a objectius proporcionar un marc legal estable en les relacions de col·laboració i cooperació entre les administracions de les Illes Balears en relació amb els centres de primer cicle d'educació infantil; elaborar i actualitzar la proposta de mapa escolar; elaborar i implementar programes de col·laboració entre l'Administració autonòmica i les administracions locals relacionats amb el primer cicle d'educació infantil, i l'apoderamentament educatiu de les famílies.

Xarxa d'escoles infantils públiques

La xarxa d'escoles infantils públiques de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears està formada pels centres educatius de primer cicle d'educació infantil de titularitat pública, és a dir, del Govern, els ajuntaments i els consells insulars.

Xarxa educativa complementària de la xarxa d'escoles públiques

La xarxa complementària està formada per centres educatius privats de primer cicle d'educació infantil que han signat un conveni de col·laboració amb el Govern de les Illes Balears per millorar l'oferta de places de primer cicle d'educació infantil i les condicions educatives de la primera infància.

Amb la signatura de convenis...

- Les famílies poden sol·licitar ajuts d'escolarització i de menjador. L'escolarització bàsica del tercer nivell del cicle és gratuïta.
- El procés d'admissió es fa segons el barem d'escolarització.
- Centres i famílies reben el suport dels equips d'atenció primerenca.
- Tant els professionals educatius del centre com el titular reben assessorament i formació.
- Els titulars dels centres poden sol·licitar ajuts per al sosteniment.

Mitjançant el Decret 30/2020 de 28 de setembre, es va aprovar el Text consolidat del Decret pel qual s'estableix i regula la xarxa d'escoles infantils públiques i els serveis per a l'educació de la primera infància de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i es crea l'Institut per a l'Educació de la Primera Infància.

Els infants participen de les tasques de vida quotidiana
CEI Angelets de Llum, Palma

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I I FORMACIÓ
B PROFESSIONAL
/ DIRECCIÓ GENERAL
PRIMERA INFÀNCIA,
INNOVACIÓ I COMUNITAT
EDUCATIVA

IEPI

Institut per a l'Educació de la Primera Infància

L'any 2019 el Parlament de les Illes Balears va aprovar el document marc: «L'educació dels infants 0-3 i la necessària equitat. Anàlisi de la realitat a les Illes Balears. Consideracions i recomanacions», el qual ha marcat un full de ruta per construir noves oportunitats per a l'atenció educativa dels infants i les seves famílies.

Afavorir l'equitat en el primer cicle d'educació infantil

La Comissió Europea proposa als Estats membres que vetlin per a la implementació de mesures destinades a facilitar un accés equitatiu i generalitzat a l'educació infantil. Per aquest motiu, la Conferència d'Educació del Ministeri de Educació, reunida el 30 de setembre de 2013, va adoptar l'Informe 2013 sobre els Objectius Educatius Europeus i Espanyols: estratègia Educació i Formació 2020.

L'Agenda 2030 planteja 17 objectius de desenvolupament sostenible (ODS). L'objectiu número 4 fa referència a l'educació de qualitat, i s'hi explicita que s'ha d'assegurar que tots els infants tinguin accés a serveis de qualitat per a l'atenció i desenvolupament en la primera infància.

En el preàmbul de la LOMLOE (Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació) s'indica que es tenen en compte les recomanacions i els objectius que es fan des de la Comissió Europea pel que fa a la qualitat i l'eficàcia del sistema educatiu.

L'article 7 de la Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears (LEIB) sobre la regulació del primer cicle d'educació infantil, diu:

1. El Govern de les Illes Balears ha de regular, en el marc de les seves competències, el primer cicle d'educació infantil que va de zero a tres anys des d'un enfocament educatiu. El caràcter educatiu del primer cicle ha de formar part de la proposta pedagògica de tots els centres que l'imparteixen.
2. L'objectiu de la regulació del primer cicle d'educació infantil és universalitzar aquest cicle, fer-lo gratuït progressivament i garantir una educació equitativa i de qualitat.

DOCUMENT MARC «L'educació dels infants 0-3 i la necessària equitat»

1. Augment de l'oferta educativa de 0-3

- Ajuts per a la creació i la consolidació de noves places públiques.
- Ajuts per a la reconversió de guarderies en escoles.

Creació i consolidació de places públiques de primer cicle d'educació infantil (convocatòria 2020-2024)*

- Inversió: 15.388.486,88 € (14.400.000 € + 988.486,88 €)
- Ampliació o creació de centres nous: 37
- Places noves: 1.614
- Beneficiaris: 28 entitats públiques

Nova convocatòria prevista per a la creació de places públiques de primer cicle d'educació infantil (convocatòria 2023-2025)*

- Inversió: 5.288.800,00 €
- Places noves: 400
- Ampliació de l'ajut concedit amb la primera convocatòria: 5.810.400,00 €

Reconversió de centres privats que atenen regularment infants de 0-3 anys sense autorització educativa en centres educatius de primer cicle d'educació infantil (convocatòria 2020-2024)

- Inversió: 2.000.000 €
- Nous centres: 19
- Places noves: 669

Beneficiaris: 15 entitats privades

- Aquestes actuacions estan finançades pel Ministeri d'Educació i Formació Professional i per la Unió Europea-NextGenerationEU, en el marc del Mecanisme del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència.

2. Ajuts i suport psicopedagògic

- Ajuts de menjador.
- Ajuts d'escolarització.
- Ajuts per a alumnes amb necessitats educatives especials (NEE).
- Ajuts per a alumnes amb NEE greument afectats.
- Suport psicopedagògic als centres amb l'ampliació i la consolidació dels equips d'atenció primerenca (EAP).

- Ajuts per al sosteniment de la xarxa d'escoles infantils públiques (sosteniment, activitats d'acompanyament a les famílies, ajuts per als alumnes amb necessitats educatives especials, ajuts per als ajuts d'escolarització dels infants en situació de vulnerabilitat).
- Ajuts per al sosteniment de la xarxa complementària (sosteniment dels centres i ajuts per als alumnes amb necessitats educatives especials).
- Ajuts per a l'escolarització dels infants en centres de primer cicle d'educació infantil privats.
- Ajuts de menjador per als alumnes escolaritzats en centres educatius de primer cicle d'educació infantil.

3. Assoliment de la gratuïtat

Inici de la gratuïtat del 0-3 aplicant, a partir del curs 2022-2023, la gratuïtat dels infants escolaritzats del tercer nivell d'educació infantil. Es tracta d'una inversió de 45.000 euros per unitat.

ANTECEDENTS

El Ministeri d'Educació va posar en marxa el Pla EDUCA 3 l'any 2008 amb l'objectiu de fomentar la creació de places públiques de primer cicle d'educació infantil.

D'altra banda, l'any 2007, el Govern de les Illes Balears va posar en marxa el Pla per a l'Educació de la Primera Infància, que comportava la creació de 2.500 noves places de primer cicle d'educació infantil de caràcter municipal i, per tant, públiques.

Degut a la confluència dels dos plans, i de l'interès dels diferents municipis en la construcció de centres de primer cicle d'educació infantil, es va optar per conjuntar els esforços de totes les administracions i articular les aportacions en forma de convocatòria de subvencions única i pluriannual.

CEI Escoleta Antoni Costa, Santanyí
Beneficiari dels ajuts de reconversió de places

CEI Es Niu de Sinapsis, Manacor
Beneficiari dels ajuts de reconversió de places

El Moixaina, Llubí
Beneficiari dels ajuts de creació i consolidació de places

G O I B
CONSELLERIA
EDUCACIÓ
I FORMACIÓ
PROFESSIIONAL
DIRECCIÓ GENERAL
PRIMERA INFÀNCIA,
INNOVACIÓ I COMUNITAT
EDUCATIVA

IEPI
Institut per a l'Educació de la Primera Infància

Plan de Recuperación,
Transformación y Resiliencia

Finançada per
la Unió Europea
NextGenerationEU

L'educació en els primers anys de vida d'una persona és fonamental per a la construcció de la personalitat i el desenvolupament de totes les capacitats individuals. És per aquest motiu que la programació i el desenvolupament de l'educació infantil han d'atendre, prioritàriament, la compensació dels efectes que les desigualtats d'origen cultural, social i econòmic tenen en l'aprenentatge i l'evolució infantils, així com la detecció precoç i l'atenció primerenca de necessitats específiques de suport educatiu, per assolir una educació amb caràcter preventiu, igualitari i compensador que garanteixi l'equitat i la qualitat en l'atenció i educació en la primera infància.

Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears (LEIB)

L'educació és un dret de totes les persones que s'ha de garantir al llarg de tota la vida.

En els primers anys de vida, l'educació té una importància cabdal per al desenvolupament de totes les capacitats individuals i per al procés de socialització dels infants, a més de ser un instrument fonamental per a la detecció precoç i l'atenció primerenca de necessitats específiques de suport educatiu i per compensar els efectes de les desigualtats en matèria educativa que puguin existir.

Projecte Ecoambiental: recollida de mandarines de l'hort
El Es Familiar, Santa Eulària

La gratuïtat del 3r nivell d'educació infantil

El juliol del 2022 el Govern de les Illes Balears va anunciar que el curs 2022-2023 es cobriran les despeses de funcionament de les aules de tercer nivell d'educació infantil, tant de les escoles públiques com de les privades que integren la xarxa complementària.

Es tracta d'una mesura de compromís amb l'educació en les primeres etapes de la vida que consolida les mesures impulsades fins al moment en el primer cicle d'educació infantil en el document marc «L'educació dels infants 0-3 i la necessària equitat», aprovat pel Parlament de les Illes Balears el 10 de gener de 2019.

ANTECEDENTS

Fins ara, el cost de l'escolarització dels infants de tercer nivell d'educació infantil a les escoles infantils de la xarxa pública l'assumien:

- Les famílies
- Els ajuntaments
- Els consells insulars
- Els ajuts de sosteniment de la Conselleria d'Educació i Formació Professional

En el cas dels centres privats de la xarxa complementària, el cost del servei l'assumien:

- Les famílies
- En menor mesura, els ajuts de sosteniment de la Conselleria d'Educació i Formació Professional

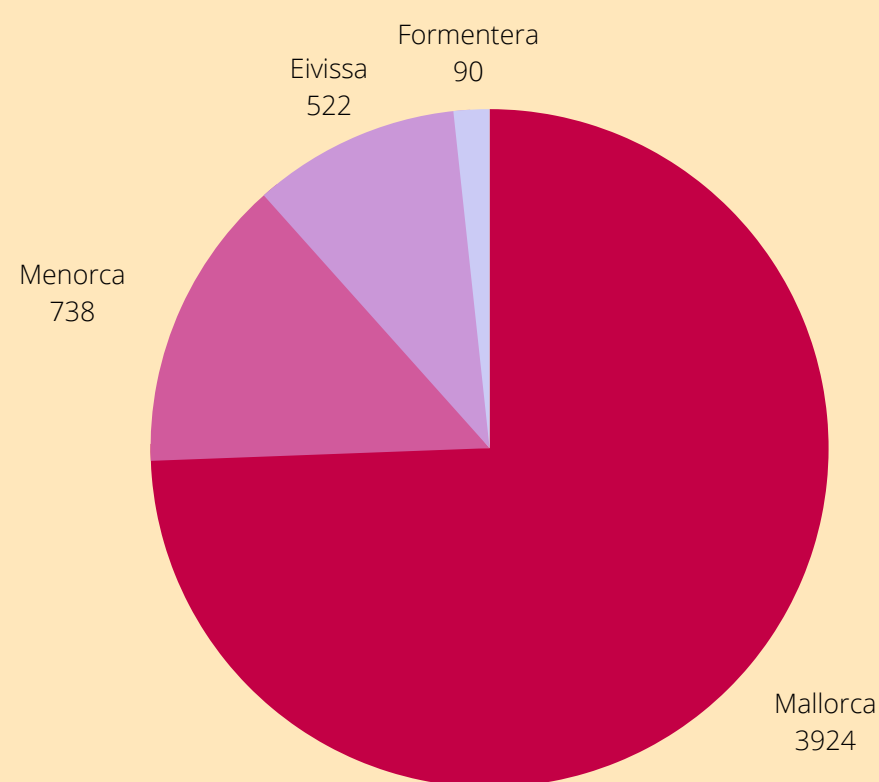
3. Assoliment de la gratuïtat

Inici de la gratuïtat del 0-3 aplicant, a partir del curs 2022-2023, la gratuïtat dels infants escolaritzats al 3r nivell d'educació infantil. Es tracta d'una inversió de 45.000 euros per unitat.

Beneficiaris de la gratuïtat Curs 2022-2023

UNITATS 2-3 ANYS (3r nivell EI)	TOTAL INFANTS 2-3 ANYS (3r nivell EI)	
	PÚBLICA	COMPLEMENTÀRIA
MALLORCA	158	60
MENORCA	38	3
EIVISSA	17	12
FORMENTERA	5	0
Total	218	75

TOTAL INFANTS 2-3 ANYS (3r nivell EI)

NORMATIVA

LOMLOE. Article 15. Oferta de places i gratuïtat.

1. Les administracions públiques han d'incrementar progressivament l'oferta de places públiques en el primer cicle amb la finalitat d'atendre totes les sol·licituds d'escolarització de la població infantil de zero a tres anys. Així mateix, han de coordinar les polítiques de cooperació entre elles i amb altres entitats per assegurar l'oferta educativa en aquest cicle. Amb aquesta finalitat, han de determinar les condicions en les quals es poden establir convenis amb les corporacions locals, altres administracions i entitats privades sense ànim de lucre. Tots els centres han d'estar autoritzats i supervisats per l'Administració educativa corresponent.

Decret llei 8/2022, de 16 d'agost, de mesures urgents per garantir la gratuïtat de l'educació dels infants matriculats al tercer nivell d'educació infantil als centres de les xarxes educatives.

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I I FORMACIÓ
B PROFESSIONAL
/ DIRECCIÓ GENERAL
PRIMERA INFÀNCIA,
INNOVACIÓ I COMUNITAT
EDUCATIVA

IEPI

Institut per a l'Educació de la Primera Infància

Espai familiar
El Esporles, Esporles

Catalina Mas Llull: «Les famílies actuals vivim allunyades de la criança dels infants d'altres parents o d'amics, o bé perquè són lluny, o bé perquè els propis familiars són escassos. La nostra societat promou que visquem relativament desconnectats de la petita infància i, quan arriba la nostra primera criatura, ens desbordin les sorpreses, els dubtes, les pors i els imprevistos». Revista Viure en família.

Taller de joc en família
CEI Xin-Xirineu, Can Picafort

El plaer i la necessitat de ser escoltat Compartir la criança

Els serveis educatius per als infants de primer cicle d'educació infantil i les seves famílies també inclouen programes i activitats d'espais familiars, preferentment per a infants no escolaritzats i les seves famílies. Alguns exemples d'aquests espais, programes i activitats, que s'ofereixen a través de les administracions locals, insulars o entitats privades, són:

- Els espais nadons, adreçats a infants de fins a nou mesos i les seves famílies.
- Els espais familiars, adreçats a infants d'un a tres anys i les seves famílies.
- Els espais de joc, adreçats a infants de fins a tres anys i les seves famílies.
- Els espais de preadaptació, adreçats a famílies amb infants no escolaritzats de dos a tres anys que inicien el primer contacte amb la vida a l'escoleta.

Els cicles de tallers (massatge infantil, ioga, música, psicomotricitat, etc.), xerrades, col·loquis, taules rodones, etc., adreçats a infants de fins a tres anys i les seves famílies.

Ajudes per al sosteniment dels programes per a l'enfortiment de les capacitats educatives de les famílies

Aquests programes es van començar a convocar arran de l'aprovació de l'Ordre de la consellera d'Educació i Cultura de dia 25 d'agost de 2009 mitjançant la qual s'estableixen la quantia dels mòduls per al sosteniment de les escoles infantils públiques de primer cicle d'educació, per al funcionament de serveis educatius d'atenció primerenca i per al funcionament d'activitats, serveis i programes per a l'enfortiment de les capacitats educatives de les famílies.

Són beneficiaris dels ajuts:

Els ajuntaments i els consells insulars de les Illes Balears i les entitats sense ànim de lucre dependents d'aquestes administracions que compleixin els requisits de la convocatòria.

QUÈ ES FA A L'ESPAI FAMILIAR?

Els pares i mares s'asseuen a terra, sobre matalassos, amb el seu fill o filla, o fent rotllana. Quan els petits comencen a moure's més i a caminar, l'espai ha de ser més ampli.

- Hi ha diverses propostes lúdiques que es comparteixen en aquests espais:
- Aprendre a fer massatges infantils, cantar cançons de bressol i jugar a jocs de falda.
 - Ballar i fer exercicis de moviment i gaudir de la música.
 - Experimentar la creativitat amb materials bàsics i naturals: ciurons, fruites, arena...
 - Elaborar joguines i jugar amb cordes, pilotes, teles, coixins o caps de cartó.

En aquestes trobades, es va parlant sobre molts de temes: l'embaràs i el part, el son infantil, l'alletament i l'alimentació complementària, els plors i l'acompanyament de les emocions, el moviment, l'escolarització als 0-3 anys, la salut infantil, els primers auxilis, l'educació respectuosa, l'aprenentatge, l'educació sexual, el control dels esfínters...

- Es comparteixen les expectatives i les emocions que desperta ser mare i ser pare:
- Les expectatives sobre els fills i sobre la maternitat o paternitat.
 - El rol del pare i el rol de la mare i les relacions de parella.
 - La influència de l'entorn social: els tòpics i els prejudicis.
 - La conciliació entre família i activitat laboral. Les polítiques familiars.

OBJECTIUS:

- Contribuir a l'enfortiment de les capacitats educatives de les famílies.
- Facilitar un espai acollidor de trobada per a les famílies i intercanviar experiències de vida.
- Donar suport als lligams emocionals entre els infants i la seva família.
- Atendre les necessitats singulars de cada infant i de la seva família.
- Detectar precoçment situacions de vulnerabilitat o risc en la famílies i/o en l'infant.
- Possibilitar xarxes de relacions socials en l'àmbit comunitari.
- Oferir al grup d'infants espais i activitats de joc i materials adequats a l'edat, així com estimuladors de les seves capacitats de relació, de descoberta i d'experimentació dins un espai socialitzador, al costat de les seves famílies.

«Record una veïnada procedent d'un poblet de Granada que contava que uns dels seus millors records de la infància eren els dies en què ella i els seus tres germans acompanyaven la mare al riu, a uns dos quilòmetres, a fer la bugada de la roba. Allà es trobaven amb altres mares envoltades dels seus fills, que també passaven hores fregant. Dinaven al camp i, al capvespre, amb la roba ja eixuta, tornaven a casa. És fàcil imaginar la gran quantitat d'interaccions socials i educatives que sorgien de forma espontània i gratuïta: molts nens i nenes per jugar, i les mares compartint rialles, comentaris i fatigues entre llençols i bolquers bruts». Ja fa anys que han desaparegut aquests espais públics i que hem perdut el contacte quotidià amb els que travessen la mateixa etapa vital. Revista Viure en família.

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I FORMACIÓ
B PROFESSIONAL
/ DIRECCIÓ GENERAL
PRIMERA INFÀNCIA,
INNOVACIÓ I COMUNITAT
EDUCATIVA

IEPI
Institut per a l'Educació de la Primera Infància

La inclusió al primer cicle d'educació infantil

Els centres de primer cicle d'educació infantil, juntament amb els equips d'atenció primerenca (EAP), treballen des d'un model d'intervenció global amb altres serveis i entitats per a la millora del desenvolupament integral de l'infant. Aquest treball conjunt suposa atendre la diversitat de tot l'alumnat i aspira a aconseguir una educació de qualitat per a tothom i a assegurar l'accés a l'educació. Tracta amb especial cura els infants i les famílies que, per diferents motius, es troben en situacions de vulnerabilitat.

Les pràctiques educatives inclusives des d'uns principis de qualitat

Els principis de qualitat educativa s'estableixen per donar una resposta que compregui les diferents necessitats dels infants, les famílies i els centres de primer cicle d'educació infantil.

Aquests principis tenen en compte que els infants necessiten:

- Una relació afectiva segura i sana.
- Un aprenentatge globalitzat perquè en aquestes edats s'actua, pensa i aprèn de forma globalitzada.
- Poder jugar, moure's i expressar-se.
- Que es cuidi la riquesa i el protagonisme del llenguatge.
- L'aprenentatge per a la socialització, ja que és un recurs fonamental per al seu desenvolupament.
- Una vida quotidiana molt cuidada.
- Uns espais, un mobiliari i uns materials ben cuidats i pensats.
- La col·laboració entre les famílies, i entre les famílies i el professorat.
- L'observació i l'escolta com a eines clau del professorat.

La personalització de l'educació inclusiva: una educació en què cada infant trobi el seu espai personal de creixement en col·laboració i en relació amb els altres, perquè l'aprenentatge és un fet social.

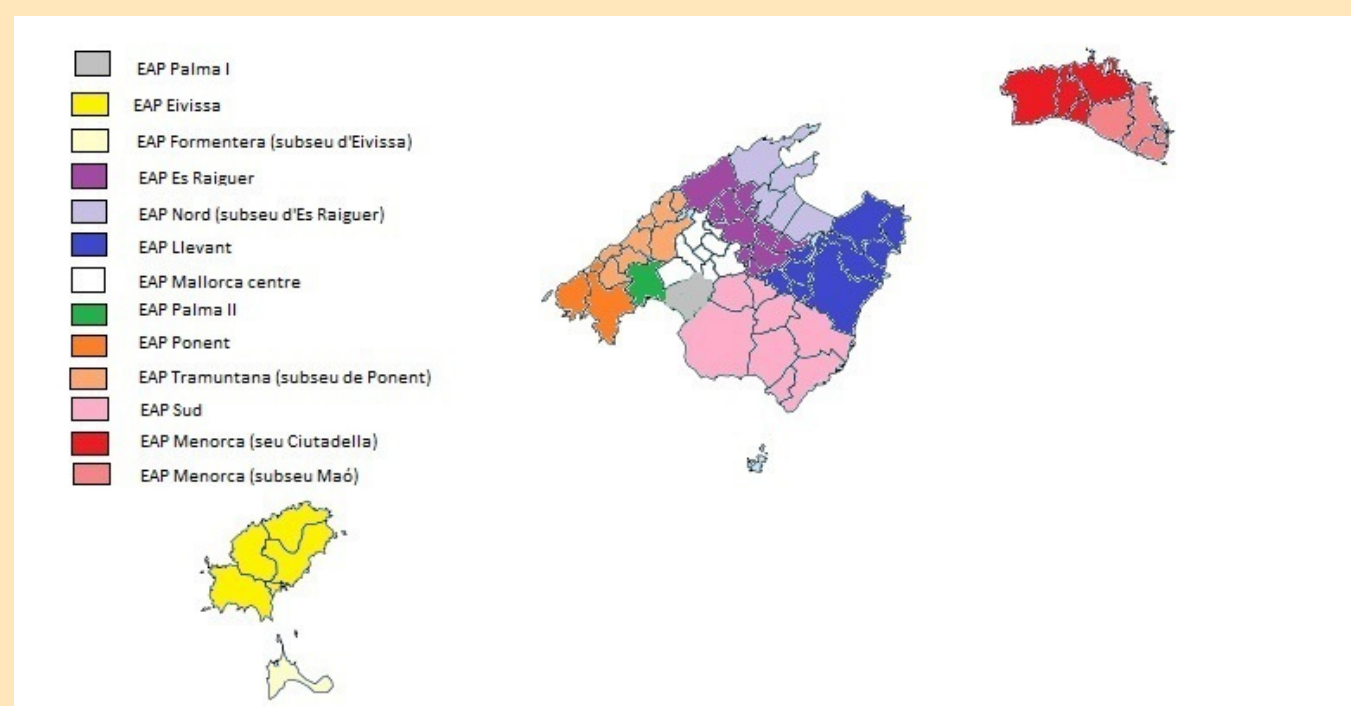

Ambient de l'aula de nadons facilitador del moviment lliure. Gener 1991
El Francesc de Borja Moll, Ciutadella

Les escoles són un espai privilegiat en el qual l'atenció i la detecció de circumstàncies especials en els primers anys de vida dels infants contribueixen a obrir més camins d'actuació per als infants que presenten necessitats educatives i les seves famílies. En aquest àmbit, la tasca dels equips d'atenció primerenca (EAP) esdevé fonamental. Els professionals dels EAP treballen de manera estreta i coordinada amb els centres educatius, estableixen amb cada un d'aquests centres les estratègies d'actuació per a l'alumnat i fan l'acompanyament a les famílies que necessiten el seu suport.

L'educació infantil i els EAP de les Illes Balears

Els equips d'atenció primerenca (EAP): són serveis interdisciplinaris d'orientació i suport dels centres educatius de primer cicle d'educació infantil (0-3) de la Conselleria d'Educació i Formació Professional. Atenen els alumnes dels centres que conformen les xarxes educatives de centres de primer cicle d'educació infantil establertes en el Decret 131/2008 i la seves posteriors modificacions, això és, els centres de titularitat pública municipal i dels consells insulars i els centres de titularitat privada que han signat el conveni de col·laboració per formar part de la xarxa complementària a la xarxa pública de centres de primer cicle d'educació infantil públics de les Illes Balears.

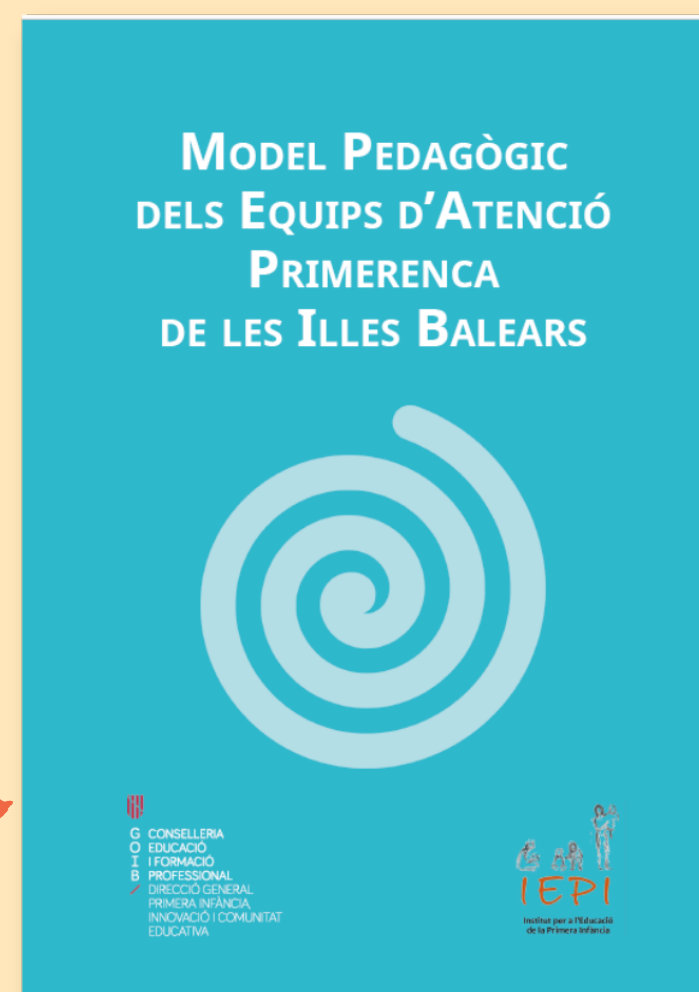
Zonificació dels equips d'atenció primerenca de les Illes Balears

EL MODEL PEDAGÒGIC DELS EQUIPS D'ATENCIÓ PRIMERENCA

Va ser el fruit de la col·laboració, el diàleg i la participació de diversos professionals que són referents a les diferents àrees i, de tots els professionals dels equips d'atenció primerenca.

El model ha permès crear un marc col·lectiu per al treball dels EAP als centres educatius. Dona consistència a la intervenció dels diferents EAP, respectant la singularitat i autonomia de cada uns dels equips, amb l'objectiu d'afavorir la detecció i la resposta educativa als infants amb necessitats educatives especials des d'una perspectiva inclusiva a les escoles.

El model es basa en tres línies de contingut: l'educació inclusiva a l'educació infantil, l'atenció a les famílies i als centres, i l'organització i funcionament intern dels EAP. A partir del model pedagògic, es genera la primera normativa que regula els EAP.

L'Ordre 4/2023, del conseller d'Educació i Formació Professional d'1 de febrer de 2023, d'organització i funcionament dels equips d'atenció primerenca de les Illes Balears dependents de la Conselleria d'Educació i Formació Professional, estableix l'objecte, l'àmbit i les funcions dels equips d'atenció primerenca de les Illes Balears.

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I FORMACIÓ
B PROFESSIONAL
DIRECCIÓ GENERAL
PRIMERA INFÀNCIA,
INNOVACIÓ I COMUNITAT
EDUCATIVA

IEPI
Institut per a l'Educació de la Primera Infància

Oferir temps per a la cura de la vida quotidiana
El Es Pouet, Alaior

Gaudint de la pluja i els bassiots
El Es Verger, Deià

Espai comú de joc pensat i cuidat
CEI S'Estel, Palma

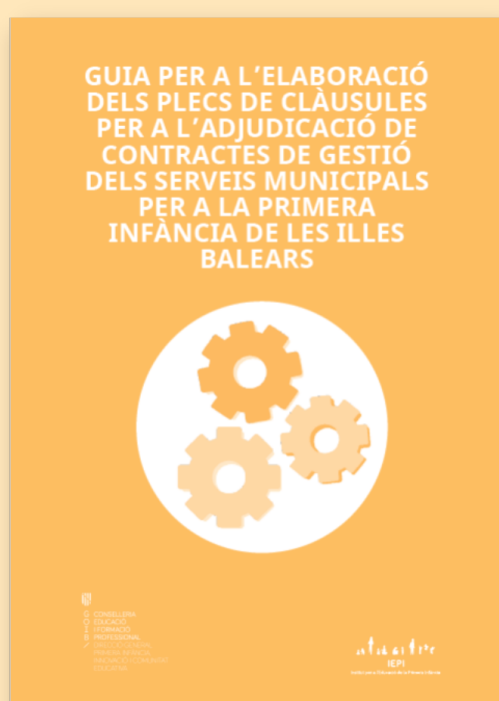
EL TREBALL EN EQUIP I ELS ESPAIS DE REFLEXIÓ I FORMACIÓ SÓN CLAU PER AL DESENVOLUPAMENT DE PROJECTES EDUCATIUS CUIDATS I RESPECTUOSOS

Els equips educatius de les escoles i els EAP troben en els espais de formació el lloc on reflexionar sobre la seva pròpia pràctica, sobre els espais, els materials i el temps que necessita l'educació a la primera infància, i també sobre com acompanyar les famílies i compartir-hi la cria dels seus fills i filles.

Les activitats formatives s'ofereixen des dels centres de professors (CEP), el Servei de Normalització Lingüística i Formació del Professorat i l'IEPI.
L'IEPI, en concret, ofereix formació i acompanyament als directores dels EAP i de les escoles.

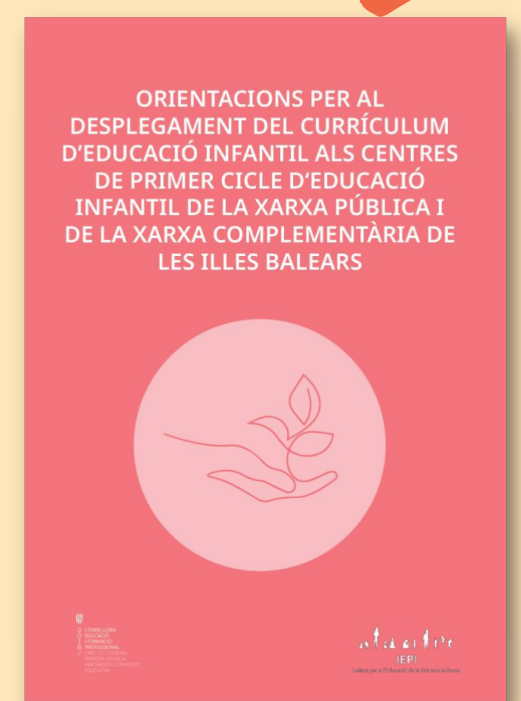
En aquests moments, tota la comunitat educativa està implicada en l'aplicació del nou currículum d'educació infantil. L'IEPI acompanya en aquesta tasca i coordina l'elaboració d'eines que facilitin i orientin el desplegament d'aquest nou currículum.

La supervisió de casos és una pràctica pedagògica reflexiva que els EAP han implementat com a mètode de treball per, mensualment, analitzar i reflexionar sobre l'abordatge de les necessitats educatives d'un infant, tenint en compte el seu context familiar i educatiu. Està coordinat per un supervisor expert en l'àmbit psicopedagògic i terapèutic de la primera infància.

AJUTS D'ASSESSORAMENT I ACOMPANYAMENT PER ALS BENEFICIARIS DELS AJUTS PER A LA CREACIÓ I CONSOLIDACIÓ DE PLACES PÚBLIQUES DE PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL

Ateses les dificultats tècniques que tenien les diferents entitats públiques beneficiàries dels ajuts per a la creació i consolidació de places de primer cicle d'educació infantil, es considera necessari convocar ajuts en espècie per assessorar i acompanyar les entitats i executar amb garanties per als infants les places que són objecte dels ajuts abans esmentats. Aquest acompanyament corre a càrrec d'un equip especialitzat, coordinat per l'Institut per a l'Educació de la Primera Infància. Actualment, en són beneficiaris 15 ajuntaments d'arreu de les Illes Balears.

El Decret 23/2020, de 31 de juliol, pel qual s'aprova el Text consolidat del Decret pel qual s'estableixen els requisits mínims dels centres de primer cicle d'educació infantil és d'aplicació als centres públics i privats de primer cicle d'educació infantil de les Illes Balears.

Article 2 Principis generals

El primer cicle d'educació infantil assumeix els principis d'actuació següents:

- Els centres han de **garantir els drets de l'infant** i s'han de centrar en el seu desenvolupament i benestar.
- Els centres han de disposar d'**instal·lacions suficients i adequades a les condicions d'espai, d'ambient i de materials** per oferir suficients possibilitats educatives, d'higiene i seguretat per a la consecució dels objectius educatius.
- L'infant ha de ser atès per **professionals qualificats en nombre suficient**, i amb l'objectiu de proporcionar una educació de qualitat.
- L'Administració educativa ha de **garantir l'educació de l'infant amb necessitats educatives específiques i la seva detecció primerenca**.
- L'Administració educativa ha d'assegurar una **actuació preventiva i compensatòria** per tal de garantir les condicions més idònies per a l'escolarització dels infants amb situacions desfavorables per accedir a l'educació i possibilitar un desenvolupament sa.
- Les unitats o centres d'educació infantil de primer cicle han d'estar en **estreta coordinació amb les unitats o centres del segon cicle d'educació infantil**.
- Els centres d'educació infantil de primer cicle han de possibilitar **la cooperació i l'intercanvi regular d'informació entre les famílies i el centre** per garantir un desenvolupament harmoniós en el procés educatiu de l'infant, així com incentivar la comunicació, integració i cooperació entre totes les famílies, sigui quina sigui la seva configuració, origen i condició.
- La llengua de comunicació i d'ensenyament** d'aquests centres ha de ser la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears.

Acompanyament, formació i assessorament per a una atenció educativa de qualitat als infants de 0-3 anys i les seves famílies

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I FORMACIÓ
B PROFESSIONAL
/ DIRECCIÓ GENERAL
PRIMERA INFÀNCIA,
INNOVACIÓ I COMUNITAT
EDUCATIVA

IEPI

Institut per a l'Educació de la Primera Infància

Per a més informació, podeu consultar la pàgina web de l'Institut per a l'Educació de la Primera Infància escanejant el QR:

